
Muhafazakârlık Fikri

Russell Kirk

APTALLARIN PARTİSİ: Bu, John Stuart Mill'in muhafazakârları tarifidir. On dokuzuncu yüzyıl liberallerinin sonsuza kadar muzaffer olacağına inandıkları diğer bazı hükümler gibi onun bu yargısı da liberal ve radikal fikirlerin parçalandığı çağımızda yeniden gözden geçirilmeyi gerektirir. Kesinlikle kalın kafalı ve derin düşünemeyen kişiler muhafazakârların ataletlerini muhafazakâr olmalarına atfettiler: F.J.C Hearnshaw şöyle gözlemledi: "Eğer muhafazakârlar hiçbir şey söylemeksizin yalnızca oturup düşünürlerse ve hatta yalnızca otururlarsa genellikle pratik amaçları için bu yeterlidir."¹ Modern muhafazakâr düşünürlerin en büyüğü olan Edmund Burke alçakgönüllü insanın kefilleri önyargı ve buyruğa (prescription) olan sadakatini onaylamaktan utanmadı; çünkü, o sempatiyle, onları İngiliz meşelerinin altındaki radikal yenilik haşerelerine kulak asmayan sığırlara benzetti. Bununla birlikte, muhafazakâr prensip ilim adamları ve dehalar tarafından geçen iki yüzyıl boyunca savunuldu. Muhafazakâr fikirleri, zihni allak bulak eden bu çağa göre değerini tetkik ederek yeniden gözden geçirmek, muhafazakâr partilerin tarihini yazma iddiasında bulunmayan bu kitabın amacıdır. Bu çalışma tanımlama amacındaki kapsamlı bir denemedir. İngiliz ve Amerikan muhafazakârlığının özü nedir? Muhafazakâr temayüle sahip insanların, Fransız Devrimi'nin başlangıcından itibaren ortaya çıkan radikal teorilere ve sosyal dönüşüme direnişlerini İngiltere ve Birleşik Devletler'de hangi ortak duygular motive etmiştir?

Dublin'de, Liffey'in yakınlarında, Four Courts'un kubbesinin doğusuna doğru, kısa yolu yürüyün ve boş bir duvardaki eski girişe ulaşacaksınız. Bu, çatisiz harabe

---

Russell Kirk (1918-1994) 20. Yüzyılın önde gelen muhafazakâr düşünürlerindendir.

¹ F. J. C. Hearnshaw, *The Social and Political Ideas of Some Representative Thinkers of the Revolutionary Era*, Greenwood Press, Oxford, 1993, s.8

Liberal Düşünce, Cilt:10, No: 37, Kış 2005, s. 137-143.

on sekizinci yüzyıl evidir ve yerleşilmesi yasaklanmasına rağmen yakın geçmişe kadar bu ev hâlâ buradaydı: Numara 12, Arran Quay, önceden bir centilmenin konutu olmakla başlayıp bir dükkân haline gelen, sonra da bir tür hükümet bürosu olarak kullanılan ve 1950’de yıkılan üç hikayeli tuğla bina – İrlanda toplumunda, 1729’dan beri meydana gelen daha büyük ölçekteki anlamlı değişmelerin bir tarihi. O yıllarda Edmund Burke burada doğmuştu. Modern Dublin hatıraları O’Connell’in devrinden ve Burke’ün doğum yerinin hiçbir protestoya uğramamış gibi görünen yok edilmişinden çok fazla öteye gitmez. Quays civarında bulunan evlerin birçoğu yıkılış bile çok yakın bir geçmişteydi; gerçekten de on sekizinci yüzyıl kasabalarının büyük bir çoğunluğu yalnızlığa terk edilmiştir. Fiziksel geçmiş buruş buruş olmuştur. Burke’ün evinin (ya da ondan geriye kalan hurdaların acıklı görüntüsünün) arkasında, vaftiz edildiği yer olduğu söylenen St. Michan kilisesi’ne doğru, yalınayak çocukların yıkık duvarlarına tırmandığı kırık tuğlalı fakir mahalleleri uzanır. Eğer O’Connell Caddesi’ne dönerseniz küçük bir gezinti sizi Trinity Koleji’nin soylu cephesiyle, Burke ve Goldsmith’in heykelleriyle buluşturur; kuzeye doğru, Parnell Alanı’nın yakınında, yaşayan İrlandalı hatiplerin anfilerle küçük sokakların büyük caddelere rağmen nasıl yaşadıklarını biliyoruz dediklerini duyabilirsiniz. Ve Burke’le düşünebilirsiniz, “Gölgeler neyse biz oyuz ve biz gölgeleri takip ederiz!”

Burke’ün devrinden bu yana kafi derecede değişiklik meydana geldi. Yine de, ziyaretçiler için İrlanda, çağımızın bu değişkenliğine rağmen bazen geleneğin sığınağı olarak ve Dublin de muhafazakâr eski bir şehir olarak görünmektedir ve zaten öyledirler. Geleneği lanetleyen bir dünya eşitliği yüceltir ve değişimi hoş karşılar; öyle bir dünya ki Rousseau’da kavranan ve onu bütünüyle yutan, peygamberlerinden daha fazla radikal olmalarını talep eden; öyle bir dünya ki endüstriyle lekelenmiş, kitleler tarafından standardize edilmiş, hükümetlerce birleştirilen; savaşla kötürümleşmiş, batı ve doğunun uçurumu arasında sarsılan ve paramparça olmuş barikatlar üzerinden çözümlenin uçurumunun görüldüğü bir dünya: söz konusu olan, bizim çağımız, Burke’ün retorığının olanca yıkıcı enerjisiyle 1790’da önceden haber verdiği toplumdur. Bugün zafer kazananlar büyük ölçüde radikal düşünürlerdir. Bir buçuk yüzyıldır muhafazakârların, kendilerini kolladıkları nadiren başarılı cylemleri hariç tutulursa bozguna uğramış olarak kabul edilmeleri gerekir.

Şimdiye kadar bu yıkıcı yenilgilerinin nedenleri tamamen anlaşılamamıştır. Bununla birlikte iki genel açıklama mümkün görünüyor: ilki, modern dünyanın her tarafında “şeyler (things) işbaşındadır” ve muhafazakâr fikirler ne kadar seslerini duyursalar da endüstriyalizmin, merkezileşmenin, sekülerizmin ve aynı düzeye getirme* (leveling) dürtüsünün mantık dışı güçlerine direnemez; ikincisi, muhafazakâr düşünürler modern dönemlerin bilmeceleriyle uğraşmaya yetecek keskin bir zeka-

* İngilizce “leveling” kelimesini “aynı düzeye getirme” olarak karşıladım çünkü muhafazakâr terminolojide “leveling” birbirinden farklı düzeylerdeki geleneksel sosyal konumların erozyona uğrayarak ya da uğratarak birbiriyle neredeyse aynı düzeye getirilmesi anlamına gelmektedir. Kelimeyi “eşitleme” ile karşılamam, hem bu kontekste uygun düşmezdi hem de “leveling” ve equalization kelimelerini birbiriyle aynı kabul etmem anlamına gelirdi. (Ç.N.)

dan (perspicacity) yoksundurlar. Ve bu her iki açıklamanın da dayandığı bazı nedenler vardır.

Elinizdeki kitap muhafazakâr düşüncenin (thought) bir eleştirisidir; bununla birlikte yerimiz muhafazakâr fikirlerin aynı anda itici gücü ve sonucu olan maddi güçlerin ve politik akımların esaslı olarak tartışılmasına müsaade etmez. Benzer nedenlerle muhafazakârların radikal rakipleri yalnızca kısaca ele alınabilir. Fakat 1790'dan itibaren geçen yıllara ilişkin iyi politik tarihler mevcuttur ve muhafazakârlığın sadece birkaç tarihçisi varken liberalizmle radikalizm doktrinleri herkesin zihninde yeteri kadar kurumlaşmıştır. Fransız ve Alman muhafazakâr fikirlerin (Burke, Maistre, Bonald, Guizot, Gentz, Metternich ve diğer bir düzine yetenekli düşünüre olan borcuyla İngiliz ve Amerikan düşüncesi dahilinde) incelenmesi bütünüyle ilgiye değer olmasına rağmen söz konusu fikirler, burada ele alınmaları için çok fazla grifttirler; bütün kıta düşünürleri dışında yalnızca Tocqueville, Amerikalılar ve İngilizler üzerindeki çok fazla sürekli etkisi dolayısıyla bu ciltte esaslı bir şekilde ele alınabildi.

Bu yüzden *The Conservative Mind*, geleneği ve kadim kurumları terk etmeyen İngiliz ve Amerikan düşünürleriyle sınırlandırıldı. Büyük uluslar arasında, yalnızca 1790'dan beri muhafazakârlıkları güçlü bir şekilde gelişen ve araştırılması zahmete değer görünen İngiltere ve Amerika devrimden kurtulmayı başardı. Alanı daha da sınırlandırmak için bu kitapta Burke'le bağlantılı düşünürler ele alındı. Burke'ün düşüncelerinin muhafazakâr prensibin hakiki okulu olduğuna inanarak, Lowe gibi demokrasi karşıtı liberalleri, Spencer gibi hükümete karşıt bireycileri, Carlyle gibi parlamento karşıtı yazarları büyük ölçüde dışarıda bıraktım. Takip eden bölümlerde tartışılan muhafazakâr düşünürlerin hepsi – hatta Burke'ün çağdaşı olan federalistler – bazen Burke'ün fikirleri onlara yalnızca entelektüel filtrelerden geçerek nüfuz etse de büyük Whig'in etkisini hissettiler.

Modern anlamıyla bilinçli muhafazakârlık, 1790'a, *Reflections on the Revolution in France*'ın yayınlanışına kadar tezahür etmedi. O yılda Burke'ün peygamberimsi güçleri ilk kez, muhafaza etme ve yeniliğin birbirine karşıt kutuplarına, kamusal bilince odaklanmıştı. Carmognale, çağın başlangıcını ilan etmişti ve İngiltere'nin kuzeyinde kömürle buharın dumanlı enerjisi başka bir devrimin habercisiydi. Muhafazakâr fikirler, Britanya'daki ilk dönemlerine kadar geriye gidilerek izlenirse Whiggery'e**, Toryism'e ve entelektüel antiquarianism e yakalanır; çünkü modern meseleler, önceki anlamlarından henüz çok farklı değillerdi. Ne de Amerikan muhafazakârları ve radikalleri arasındaki mücadele yurttaş Genét ve Tom Paine Atlantik'in öbür yanına Fransız özgürlüğü şevkini taşıyana kadar şiddetli hale geldi. Amerikan Devrimi, büyük ölçüde İngiliz politik geleneğinde, kraliyetin yaptığı yeniliğe karşı muhafazakâr bir tepkiydi. Muhafazakârlığa gerçekten Burke'den de eskiye giden bir baba (preceptor) bulmak istenirse, dine ilişkin şüpheliği onu dışarda bırakan Bolingbroke'la ya da Makyavelci Hobbes'la veya mutlakçı Filmer'le kimse tatmin olamaz. Falk-

** Britanya'daki Whig Partisi'nin prensipleri. (Ç.N.)

land, Clarendon, Halifax ve Strafford gerçekten incelenmeyi hakederler; dahası, Richard Hooker'da, Burke'ün anglikanizmiyle miras aldığı ve Hooker'ın kısmen Scholmen'den ve onların otoritelerinden çıkarttığı derin muhafazakâr düşünceler keşfedilebilir; ancak zaten on altıncı ve sonra da on dördüncü yüzyıla kadar geriye gidiliyor ve bu kitap modern problemlerle ilgili. Pratik her anlamda Burke muhafazakârlığımızın kurucusudur.

Canning, Coleridge, Scott, Southey Wordsworth politik prensiplerini Burke'ün tasavvuruna borçludurlar; Hamilton ve John Adams Amerika'da Burke okurlar ve Randolph, Burke'ün fikirlerini Güney devletlerinde yaymıştır. Burke'ün Fransız harvarileri "muhafazakâr" kavramını benimsediler ve Peel artık Tory ya da Whig olmayan herhangi bir büyük partiyi alkışlamadı, Pitt ve Portland bir kere güçlerini birleştirmişlerdi. Tocqueville, Burke'ün bilgisini (hikmet, wisdom) kendi liberal amaçlarına tatbik etti. Macaulay, onun reforme edici yeteneklerini taklit etti. Ve bu insanlar Burke geleneğini sonraki kuşaklara aktardılar. Böyle bir isim listesiyle, Burke'ün hakiki bir muhafazakâr deha olduğu iddiasının inkar edilmesi zordur. Buna rağmen tanınmış bazı alimler Hegel'i Burke'e bir tür yardımcı (coadjutor) tayin etmeye gayret ettiler. "Sir," dedi Samuel Johnson Hume'la ilgili olarak "şans eseri arkadaş bir Tory." Tocqueville'in işaret ettiği gibi Hegel'in muhafazakârlığı da aynı şekilde tesadüfidir: Hegel çağının kurumlaşmış eski güçlerine boyun eğmeyi istedi; yalnızca varoluşundan dolayı değil aynı zamanda kökeninden dolayı da meşrulaştırmaktan vazgeçmediği güçler. Onun araştırmacıları başka türden güçleri tesis etmeyi istediler...Pandora'nın kutusundan insanların hala acı çektikleri her türden moral hastalık çıktı. Fakat ben bu duygusal ve sosyalist felsefeye karşı genel bir tepkinin varolduğuna işaret ettim."² Schlegel, Görres ve Stolberg – ve Fransa'da Taine'in okulu – hem Hegel'in hem de Burke'ün yüzeysel benzerliklerinin nihai düşmanlıklarıyla karıştırılmasının muhtemelen nedenini de açıklayan hayranlarıydılar. Hegel'in metafiziği Burke'e stili kadar nefret uyandırıcı gelecekti; Hegel'in kendisi Burke'ü okumuş gibi görünmez; ve bu iki düşünürün aynı sistemin farklı yüzlerini temsil ettiğini düşünen kişiler (politik anlamda) otoriteryanizmi muhafazakârlıkla karıştırma tehlikesine düşerler. Marx, Hegel'in eserlerinden etkilenebilirdi ama Burke'te kendisine uygun hiçbir şey bulamazdı.

Bununla birlikte bu tür ayrımları önsöz yerine sonuç bölümünde yapmak daha uygun olur. Şimdi muhafazakâr fikrin tanıtıcı bir tanımı gerekiyor.

Bilgili bir muhafazakâr, derin ve karmaşık entellektüel sistemleri, iddialı birkaç ifadeyle özetlemeye istek duymaz; o, bu tekniği radikallerin şevkine bırakmayı tercih eder. Muhafazakârlık belirli ve değişmez bir prensipler sistemi (dogmata) değildir; muhafazakârlar Burke'ten, kanaatlerini zamana uydurmak için, yeniden ifade etme yeteneğini miras alırlar. Bununla birlikte, işleyen bir öncül olarak sosyal muhafazakârlığın özünün insanlığın eski moral geleneklerinin korunması olduğu söylenebilir.

² Simpson, *Memoir, Letters, and Remains of Tocqueville*, II, s. 260.

Muhafazakârlar atalarının bilgisine (hikmet, wisdom) saygı duyarlar (Bu ifade Burke onu açıklamadan önce Strafford ve Hooker'in ifadesiydi); onlar toptan değişime şüpheyle bakarlar. Toplumun sonsuz bir hayata ancak kırılğan bir yapıya sahip olan spirütüel bir gerçeklik olduğunu düşünürler: o bir makine gibi takılıp sökülemez ve yeni bir biçime sokulamaz. Linkoln bir keresinde “muhafazakârlık nedir?” diye sormuştu. Muhafazakârlık yeniye ve denenmemişe karşı eskiye ve denenmişe bağlılık değil midir? Öyledir ancak daha da fazlasıdır. F. J. C. Hearnshaw, *Conservatism in England (İngiltere'de Muhafazakârlık)*'ında bir düzine muhafazakâr prensibin listesini yapar ancak bu prensibler daha da özetlenebilir. Muhafazakâr düşüncenin altı kriteri olduğunu düşünüyorum:

1) Aşkın bir düzene, vicdanı olduğu kadar toplumu da yöneten doğal hukukun bütününe inanç. Politik problemler temelde dinsel ve moral problemlerdir. Coleridge'in Anlama (Understanding) olarak adlandırdığı sınırlı bir rasyonalite kendi başına insani ihtiyaçları tatmin edemez. “Her Tory realisttir” der Keith Feiling: “o, cennette ve dünyada insan felsefesinin anlayamayacağı ve kavrayamayacağı büyük güçlerin olduğunu bilir.³ Gerçek bir politika bilimi, ruhlar cemaatine hakim olması gereken Adaleti anlamak ve uygulamaktır.

2) Sınırlayıcı aynılık (uniformity), eşitlik ve daha radikal sistemlerin faydacı amaçlarına karşıt olarak çeşitliliğin çoğalmasına ve insan varlığının gizemine duyulan sevgi; muhafazakârlar Robert Graves'in toplumda “logicalism” olarak isimlendirdiği şeye direnirler. Bu ön yargıyla, “haz muhafazakârlığı” olarak isimlendirildi – hayatın yaşanmaya değer olduğu duygusu, Walter Bagehot'a göre “canlı bir muhafazakârlığın gerçek kaynağıdır.”

3) Uygur toplumun sınıfsız toplum nosyonuna karşı düzen ve sınıfları gerektirdiği kanaati. Bu nedenle, muhafazakârlar sık sık “düzen partisi” olarak adlandırıldı. Eğer insanlar arası doğal ayrımlar yok olursa, oligarşiler boşluğu doldururlar. Tanrı hükmünde nihai eşitlik ve yasal mahkemeler önünde eşitlik muhafazakârlar tarafından kabul edilir; fakat onlar eşitlik durumunun kölelik ve sıkıntı anlamına geldiğini düşünürler.

4) Özgürlük ve mülkiyetin birbiriyle yakından ilişkili olduğuna inanç: mülkiyet, özel mülkiyetten ayrılır(sa) ve leviathan hepsinin efendisi haline gelir. Onlar ekonomik açıdan aynı düzeye getirmenin ekonomik ilerleme olmadığını ileri sürerler.

5) Buyruğa inanç ve toplumu soyut bir tasarıma göre yeniden inşa etmek isteyen sofistlere, hesap yapan kişilere ve ekonomistlere güvensizlik. Gelenek, konvansiyon (convention) ve kadim buyruk hem insanın anarşik güdüsünün hem de yenilikçinin iktidar hırsının üzerinde kontrol oluşturur.

6) Yararlı reform olmayabilecek değişimi tanıma: aceleci yenilik ilerlemenin mesalesi olacağı yerde mahvedici bir yangın haline gelebilir. Ölçülü değişim sosyal korunmanın aracı olduğundan toplum değişmelidir; ancak, devlet adamı hesaplamala-

³ Feiling, *Toryism*, s.37-38.

rında ihtiyatı elden bırakmamalıdır ve devlet adamının temel erdemi, Platon ve Burke'e göre sağduyudur.

Bu fikirler topluluğundan çeşitli sapmalar oldu ve bunlara çok sayıda ilave yapıldı; ancak genel olarak muhafazakârlar bu kanaatlere ya da sezilere iki yüzyıldır bir hayli tutarlılıkla bağlıdır. Onların karşıt oldukları prensiplerin bir katoloğunu yapmak daha zordur. En azından beş büyük radikal düşünce okulu, Burke politikaya girdiğinden beri, kamusal onay için rekabet etti: philosophesin rasyonalizmi, Rousseau ve müttetiklerinin romantik kurtuluşu, Benthamcıların faydacılığı, Comte okulunun pozitivizmi ve Marx ve diğer sosyalistlerin kollektivist materyalizmi. Bu liste aralarında öncelikle muhafazakâr bir düzenin ilk prensiplerinin altını oymak için yapacak çok şeyi olan Darwinizmin olduğu bilimsel doktrinlerin yorumunu dışta bırakır. Bu birkaç radikalizmi muhtemelen küstahça ortak bir paydada açıklamak muhafazakârlığın felsefi doktrinlerine yabancıdır. Bununla birlikte, aceleci bir genelleştirme modasıyla radikalizmin 1790'dan beri şu temellerden hareketle toplumun gelecekteki düzenlenişine saldırmaya eğilimli olduğu söylenebilir.

1) İnsanın mükemmelliğine ve toplumun sınırsız ilerlemesine duyulan inanç; dünyanın insani çabayla daha iyi hale getirileceği inancı (meliorism). Radikaller, eğitimin, pozitif hukukun ve çevre değişiminin tanrı benzeri insanlar üretebileceğine inanırlar; onlar insanlığın şiddete ve günaha doğru doğal bir eğilimi olduğunu inkar ederler.

2) Geleneği küçümseme. Akıl (reason), güdü ve materyalist determinizmin her biri ayrı ayrı sosyal refah için atalarımızın bilgisinden (wisdom) daha güvenilir kılavuzlar olarak tercih edilir. Resmi din reddedilir ve çeşitli ideolojiler ona vekil tayin edilirler.

3) Politik aynı düzeye getirme. Düzen ve imtiyaz kınanır; uygulanabilir olduğu kadar doğrudan da olan total demokrasi sözde radikal idealdir. Bu ruhla ittifak, genellikle kadim parlamenter düzenlemelerden hoşlanmayı, merkezileşme ve birlik arzusu demektir.

4) Ekonomik aynı düzeye getirme. Eski mülkiyet hakları, özellikle toprak mülkiyeti hemen hemen bütün radikaller için şüpheli bir şeydir; ve kollektivist reformcular özel mülkiyet kurumunun kökenine indiler ve onu dallarına ayırdılar.

Beşinci husus olarak devletin fonksiyonuna ilişkin radikal ortak bir görüş tanımlama teşebbüsünde bulunulabilir; fakat burada başlıca yenilik okulları arasındaki görüş farklılığı, tatmin edici bir genelleme yapmak için çok derindir. Yalnızca radikallerin Burke'ün Tanrı'nın takdiri olarak devlet tanımına olan nefretlerine, onun ölmüş, yaşayan ve henüz daha doğmamış olanlar arasında – ruhlar cemaati - moral bir bağla sürekliliği sağlanan toplum tasarımı eklemelerine dikkat çekebiliriz.

Radikal, tek bir cümleyle ifade etmek gerekirse, değişim aşkıyla tutuşan yenilikçidir; muhafazakâr, Joubert'in deyişiyle, *Ce sont les crampons qui unissent une génération a une autre dir* – kadim politik ve dini kurumlar. *Conservez ce qu'ont vu vos peres*. Bundan

başka bir tanımlama tarzı arandığında belirli düşünörlere ne kadar dönölürse o kadar güvenli bir zeminde kalınmış olur. Takip eden bölümlerde, muhafazakâr, devlet adamı, eleştirmen, metafizikçi, yazın adamı olarak tarif ediliyor. Napolyon gibi, şeylerin nihai gidişatını belirleyen parti liderleri olmaktan ziyade hayal gücüne sahip insanlar; ve buna göre muhafazakâr düşünörleri seçtim. Haklarında yazmaktan hoşlandığım birkaç muhafazakâr düşünür var –mesela, Lord Salisbury ve Justice Story. Burke'un aralarında Arnold, Morley ve Bryce'in da olduğu bazı ilginç havarilerini muntazam bir şekilde muhafazakâr olmadıkları için hariç tuttum. Fakat muhafazakâr fikirlerin 1790'dan 1986'ya kadarki ana akıntısı takip ediliyor.

Devrimci bir dönemde, bazen insanlar her yeniliği tadarlar, bazen hepsinden nefred ederler ve yeniden keşfedildiklerinde canlı bir şekilde samimi gelen uzun süredir terkedilmiş olan eski prensiplere dönerler. Tarih sık sık bir rulet çarkına benzer; eski Grek döngüsellik fikrinde bu gerçek vardır ve rulet yeniden döndüğünde muhafazakâr bir düzene işaret eden numara gelebilir. Bizim Tanrıyı kendi çıkarlarımızıza göre kullanmamızın yanı sıra onu reddetmemize de yol açan öfke bulutlarından birisi şimdiki karmaşık inşalarımızı, Faubourg St. Germain'deki aynı şekilde yorgun düşmüş bir çağı sonlandıran tehlike çanı gibi birden bire silebilir. Fakat bu rulet çarkı benzetmesi tarihi bir Tasarımın ortaya çıkışı olarak tanıyan Burke'e (ya da John Adams'a) tiksindirici gelecekti. Hakikî muhafazakâr bu sürecin şans ya da kadere benzemekten çok kutupsallığın moral hukukunun ilahi işleyişi olduğunu düşünür. Ve yüzyılımızı görebilen Burke, tüketim toplumunun, intihara bu kadar yakın olan ilahi takdirin donattığı insanın sonu olduğunu asla kabul etmeyecekti. Eğer muhafazakâr düzene gerçekten dönülecekse, toplumu yeniden inşa edebilmemiz için ona bağlı olan geleneği bilmek zorundayız; eğer restore edilemeyecekse, uygarlığın kontrolsüz istek ve arzularının yangınından kurtulan az yanmış parçalarını kül-lerin arasından tırmıkla toplayabilmemiz için yine de muhafazakâr fikirleri anlamamız gerekir.

* Yukarıdaki metin, Amerikan muhafazakârlığının ünlü teorisyenlerinden Russell Kirk'ün *The Conservative Mind From Burke to Eliot* adlı eserinin yedinci baskısına yazdığı ilk bölümdür.

Çeviren: Bengül Güngörmez